Kritická řepná kampaň 2018/2019

CRITICAL BEET CAMPAIGN 2018/2019

Současná řepná kampaň probíhá v opravdu krizové době, jelikož se bohužel potkává nepřízeň počasí s velmi nízkou cenou cukru na trhu EU. Je sice pravda, že v posledních dnech cena cukru na burzách stoupá, světová cena se zlepšila o 20–25 %, na evropském trhu s cukrem si však zřejmě saháme na maximální dno. Ceny tuny cukru deklarované Bruselem se pohybují okolo 350 eur a skutečné realizační ceny potvrzené cukrovary v rozmezí 300–310 eur. Je to hluboko pod dřívější referenční cenou 404 eur, což způsobuje nemalé problémy zpracovatelům a přenesením do nízké ceny za dodanou řepu i pěstitelům.

Z pohledu ekonomiky a udržitelnosti pěstování cukrovky bude následující období zlomové. Nejslabší producenti řepy i cukru v EU půjdou bohužel z kola ven. To byl zřejmě i záměr Evropské komise a důvod její stálé nečinnosti po uvolnění kvót. My věříme, že pěstitelé cukrové řepy a její zpracovatelé v ČR nejslabšími nebudou, spoléháme i na pomoc MZe v kritickém období a činíme vše pro udržitelnost produkce této komodity.

Zhodnocení agronomického roku 2018

V roce 2017 jsme uvedli, že v rámci celé Evropy bychom měli být po stránce agronomické spokojeni, počasí cukrové řepě přálo a výnosy meziročně vzrostly zhruba o 10 %, někde i více.

To je již minulostí, letošní rok je bohužel pravým opakem! Je jasně vidět, že závislost zemědělství, řepařství a jejich celkové produktivity na průběhu počasí, zejména na dostatku srážek během vegetace, je obrovská. Suchý rok 2018 si budeme dlouho pamatovat a přát si, aby se delší dobu neopakoval, i když se cyklus sucha objevuje stále častěji. Sucho bylo v roce 2003, částečně i v roce 2007, v roce 2013 a od roku 2015 se potýkáme s trvajícím nedostatkem vláhy v půdním profilu, i když může nastat ročník s dostatečným a dobrým rozložením srážek (jako byl ten loňský). Byla to však spíše výjimka v řadě. Současný deficit vláhy v půdě v řepařské výrobní oblasti je obrovský. Za vegetaci napršelo oproti normálu dle oblastí o 150–300 mm méně. Někde ke konci října nedosáhla suma srážek ani 300 mm, oproti běžným 600 mm. Nadto jsou srážky nerovnoměrně rozloženy, pršelo zpravidla jednou po 14 dnech, spíše i až po třech týdnech, a určité lokality byly v době vegetace i déle než měsíc bez deště. Takové počasí je naprosto nevyhovující pro růst cukrovky. Budiž nám útěchou, že jsme v tom v ČR nebyli sami, protože tento ráz počasí panoval celý rok po celé Evropě. Ukáže se to v předpokládaných výsledcích kampaně 2018/2019.

Sucho může ovlivnit i kontraktační plochu na rok 2019. Názor, že vysušený půdní profil na slabších půdách nebude schopen poskytnout uspokojivé výnosy cukrovky v roce 2019, a tudíž by zde nebyla produkce cukrovky rentabilní, je po agronomické stránce jistě správný. Pěstitelé v takových oblastech budou vyčkávat, zda se vláha a sníh v průběhu podzimu a zimy objeví. Pro zajímavost lze uvést, že v suchých oblastech v Německu byla relativní vlhkost půdy v polovině září letošního roku v hloubce 60 cm pouhých alarmujících 5 % a v ornici 0–40 cm jen prach. Podobné je to také v některých oblastech v ČR, projevuje se to nevzcházením řepky a postupným pomalým vzcházením dalších zasetých ozimů – pšenice, žita, případně i ječmene. Meziplodiny takřka nenarostly, a pokud narostly, tak odebírají poslední zbytky vláhy z půdy. Stav je tedy neuspokojivý a musíme konstatovat, že množství deště v následujících měsících přímo ovlivní osev řepy na jaře 2019.

Předpokládané výsledky kampaně 2018/2019

Hned na počátku je třeba říci, že rozdíly mezi pěstiteli budou obrovské s kolísáním výnosů standardní 16% řepy od 25 $t \cdot ha^{-1}$ po 100 $t \cdot ha^{-1}$, a u šťastlivců s regionálním dostatkem srážek i o málo více. Propady výnosu jsou však viditelné a jasné, některá cukrovka je i na hraně skliditelnosti s velkými ztrátami propadáváním při sklizni i při překlepávání před odvozem do cukrovaru ke zpracování. Naše první odhady byly na úrovni meziročního poklesu nejméně 10–15 %, v závěru října se hovoří i o 20 % a agrární analytici a ČSÚ uvádějí předpokládaný pokles až v rozmezí 25–30 %. Podobné to bude zřejmě i u další nosné okopaniny, u brambor. Není-li dostatek vláhy, vzniká u těchto komodit velký problém.

Jako příklad můžeme uvést průběh vzorkování v Čechách, kde bylo loni dosaženo výnosu téměř 84 $t \cdot ha^{-1}$ při standardní jakosti. Víceletý průměr je na úrovni 78 $t \cdot ha^{-1}$ při 16% cukernatosti,

to byl náš cíl i v roce 2018. Smutná realita je však zcela jinde. V průběhu léta cukrová řepa nepřirůstala a odhad se postupně snižoval na 75 $t_{16\%}\cdot ha^{-1}$, pak na 72 $t_{16\%}\cdot ha^{-1}$, a s ohledem na to, že je i velmi suchý podzim pouze se záchovnými srážkami pro růst, může být konečný výnos okolo 67 – 68 $t\cdot ha^{-1}$ při 16% cukernatosti. To byl i první odhad roku 2018/2019 pro celou ČR, poslední predikce snižují také tento odhad. Víceletý průměr činí 75 $t_{16\%}\cdot ha^{-1}$ a snížení výnosu o 15 – 20 % bude znamenat pouhých 60 – 65 $t\cdot ha^{-1}$ při 16% cukernatosti. To je pod hranicí rentability, cukrovka bude letos v průměru bohužel ztrátová!

Výnosy na Moravě a ve Slezsku se budou v průměru pohybovat okolo 60 – 70 $t_{16\%}\cdot ha^{-1}$, cukernatost zde bude 17,5 – 18 %. Cukernatost v Čechách je vysoká, zpravidla 18,5 – 20 %. Kampaň začala 12. 9. v Opavě a bude končit zřejmě v polovině ledna, některé cukrovary ukončí zpracování do konce roku 2018. Musíme ocenit přístup některých cukrovarnických společností k oddálení počátku kampaně, aby řepa mohla během září alespoň trochu dorůst.

Výnosy se u raných dodávek řepy často pohybovaly pouze na 30 – 50 % obvyklého normálu, a to u dobrých pěstitelů. S výnosem 30 – 40 $t_{16\%}\cdot ha^{-1}$ nikdo výrazně spokojen být nemůže. Komu se letos podaří dosáhnout 60 $t_{16\%}\cdot ha^{-1}$ a více, je úspěšný!

V rámci celé EU se předpokládá, že dojde k meziročnímu propadu produkce cukru o 2,5 mil. t, vyrobeno bude okolo 19 mil. t bílého cukru. Meziroční pokles výnosů bude v jednotlivých státech 5 – 25 %. Giganti v produkci cukru, Francie a Německo, předpokládají pokles výnosu o 11 – 15 %. Průměrné meziroční snížení výnosu v EU by se mělo pohybovat okolo 15 % a doufejme, že to alespoň trochu oživí cenu cukru a cenu cukrové řepy.

Kontraktace na rok 2019 a časné objednávky osiv

Letos se snažíme vše urychlit, protože po 19. 12. 2018 již nebude možné v některých zemích vyrábět osivo mořené neonikotinoidy. Nás zajímá zejména přípravek Cruiser, na který ÚKZÚZ vydal pro ČR výjimku k užití od 1. 2. do 31. 5. 2019. I když budou některé osivářské firmy vyrábět osivo mořené neonikotinoidy i po 19. 12. 2018, a pozdnější objednávky osiv by tak byly možné, bylo třeba, chtěl-li pěstitel vybírat ze širokého spektra odrůd, objednat osivo do konce října, aby byl dostatek času na výrobu a zejména aktivaci osiva. Stav s neonikotinoidy nás dotlačil i k tomu, vyjednávat smluvní podmínky pro osev 2019 dříve. U některých cukrovarů již byla dohoda sjednána.

Udržitelná ekonomika a mimořádné dotace do cukrovky

Nyní se snažíme ve spolupráci s Ministerstvem zemědělství, Odborem rostlinných komodit, Odborem pro vztahy s EU a Stálým zastoupením v Bruselu notifikovat mimořádné dotační tituly pro cukrovku nad rámec VCS, příslib MZe je 200 mil. Kč na dva roky (3 000 $Kč\cdot ha^{-1}$, 40 $Kč\cdot t^{-1}$ při 16 % cukernatosti). Prvním nadějným dotačním titulem je podpora likvidace plevelné řepy mechanicky, plečkováním či ruční okopávkou, což by mělo být proplaceno. Na dalších titulech pracujeme a doplňujeme dle požadavků Bruselu – požadavky a dotazy často naprosto postrádají odbornost, i to je bohužel realita EU.

Jan Křováček, Svaz pěstitelů cukrovky Čech